

Диджиталізація вищої педагогічної освіти України: вектори розвитку підготовки освітніх менеджерів

Стаценко Наталія Вікторівна¹, Скоробагатська Оксана Іванівна²,

Горобець Тетяна Іванівна³

Опубліковано	Секція	УДК
22.03.2023	Освіта/Педагогіка	378.018.43:004.8(477)

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7793220>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Розвиток різноманітних технологій, що стосуються обробки й зберігання інформації в сучасному світі, характеризується досить високим рівнем активності. Процес впровадження технологій оброблення та зберігання інформації у різні сфери діяльності людини має назву диджиталізація. Цей процес вже довгий час активно впроваджується у сфері освіти в усьому світі і приніс досить позитивні результати, головним із яких є досягнення високого рівня її якості. Та варто пам'ятати, що успішність диджиталізації освіти загалом залежить насамперед від рівня державної підтримки та наявності державної програми для виконання цієї трансформації. У статті було розглянуто основні принципи цього процесу, потрібні для розуміння новітніх технологій загалом та їх ефективного використання зокрема. Особливу роль цей процес відіграє в освіті. Жоден заклад освіти чи викладач, нині, не може лишатись осторонь цифрових трансформацій, оскільки вони вже стали невіддільною частиною повсякденного життя, значно впливаючи на якість освіти, на рівень компетентності педагогів та умови проведення їхньої професійної діяльності. Питання якомога скорішого залучення педагогів вищих навчальних закладів в процес цифрової трансформації є зараз найбільш актуальним. Проведений аналіз основних векторів підготовки менеджерів освіти в Україні в умовах цифрових трансформацій допоміг визначити головні цілі диджиталізації та її ролі у галузі освіти та науки. Також у статті розкрито, які функції мають виконувати менеджери освіти в умовах диджиталізації та які компетентності вони мають опанувати. Одними із головних напрямів підготовки є розвиток володіння цифровими інструментами та пошук оптимальних варіантів набуття менеджерами освіти досвіду цифрового навчання. Головний висновок – цифрова грамотність є основою процесу диджиталізації в освіті.

Ключові слова: диджиталізація, інновації, модернізація, вища освіта, освітні орієнтири, цифрові технології.

¹ аспірантка, Південноукраїнський національний університет ім. К. Д. Ушинського, вулиця Старопортофранківська, 26, Одеса, Одеська область, 65000, Україна, директор Одеського ліцею, вулиця Рішельєвська, 18, Одеса, Одеська область, 65000, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8761-7967>

² кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи, ННІ педагогіки і психології, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, вулиця Роменська, 87, Суми, Сумська область, 40000, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5072-5195>

³ завідувач навчальної лабораторії, кафедри музичного мистецтва, факультету музичного мистецтва, Київський національний університет культури і мистецтв, вулиця Євгена Коновальця, 36, Київ, 01601, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9565-2823>

Digitization of higher pedagogical education of Ukraine: vectors of development of training of education managers

Annotation. The development of various technologies related to information processing and storage in the modern world is characterized by a fairly high level of activity. The process of introducing information processing and storage technologies into various spheres of human activity is called digitization. This process has been actively implemented in the field of education all over the world for a long time and has brought quite positive results, the main of which is the achievement of a high level of its quality. But it is worth remembering that the success of digitization of education in general depends primarily on the level of state support and the availability of a state program for this transformation. The article considered the main principles of this process, which are necessary for understanding the latest technologies in general and their effective use in particular. This process plays a special role in education. Today, no educational institution or teacher can remain aloof from digital transformations, as they have already become an integral part of everyday life, significantly influencing the quality of education, the level of competence of teachers and the conditions for conducting their professional activities. The question of the earliest possible involvement of teachers of higher educational institutions in the process of digital transformation is currently the most urgent. The analysis of the main vectors of training managers of education in Ukraine in the conditions of digital transformations helped to determine the main goals of digitization and its role in the field of education and science. The article also reveals what functions education managers should perform in the conditions of digitalization and what competencies they should master. One of the main areas of training is the development of mastery of digital tools and the search for optimal options for education managers to acquire digital learning experience. The main conclusion is that digital literacy is the basis of the digitalization process in education.

Keywords: digitization, innovations, modernization, higher education, educational guidelines, digital technologies.

Вступ

У сучасному світі диджиталізація стала головною вимогою у всіх сферах життя, зумовивши в них процеси трансформації, адже інформаційні технології невіддільно пов'язані з суспільним та економічним розвитком людства загалом.

Через ці чинники галузь освіти все більше потребує змін, оскільки досягнення високого рівня викладання та виховання справжніх професіоналів неможливе без застосування новітніх засобів та можливостей.

Диджиталізація суттєво впливає на освіту. Фахівці, які застосовують цифрові технології, здобувають більше можливостей: отримують вільний доступ до значного обсягу знань, оперативно обмінюються інформацією з іншими педагогами. На сьогодні формування цифрових навичок та умінь їх використовувати у професійній діяльності є актуальним питанням для кар'єрного зростання всіх освітян. Перехід до інформаційного суспільства спричинює якісні зміни у системі освіти, а інформаційно-цифрові технології є вимогою сьогодення.

Процес диджиталізації вищої освіти є темою дослідження багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців. Зокрема, І. Варжанський визначив, що диджиталізація – це вектор розвитку, який є обов'язковим для всіх сфер людської діяльності, оскільки він сприяє кращому використанню наявних ресурсів і вимагає зміни світогляду [2].

М. Вовк сформулювала основні виклики під час трансформації педагогічної освіти, якими вона вважає забезпечення якості підготовки вчителів у кризових умовах,

створення ресурсного контенту для неформального навчання майбутніх педагогів, упровадження інноваційних форм та методів освіти [3].

В. Берека дослідив особливості процесу професійної підготовки майбутніх працівників освіти, зокрема менеджерів і зазначив, що насамперед варто звернути увагу на інноваційний підхід [1]. Він є необхідною дидактичною умовою успішної діяльності системи безперервної професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти.

Мета статті – дослідити процесу диджиталізації вищої педагогічної освіти в Україні й визначити основні напрями розвитку підготовки освітніх менеджерів.

Результати

Диджиталізація – процес цифрової трансформації певної сфери людської діяльності. Деякі науковці характеризують його як спосіб перетворення будь-якої інформації у цифрову форму шляхом використання цифрових технологій.

Спільним майбутнім завданням вищої освіти та цифрової педагогіки є саме феномен диджиталізації вищої освіти. Зростання значення цифрових технологій у суспільному житті щодня відкриває нові можливості для трансформації вищої освіти. У світі, де все постійно змінюється, вищі навчальні заклади намагаються переосмислювати методику викладання та навчання, оновлюють свою інфраструктуру та знаходять нові ідеї [11, с.20]. На табл.1 представлені найсуттєвіші інновації диджиталізації вищих навчальних закладів.

Таблиця 1

Основні цифрові інновації у секторі вищої педагогічної освіти

Інновації	Характеристика
Масові відкриті онлайн-курси	Заклади вищої освіти пропонують онлайн-курси, що є доступними в будь-якій точці світу. Зазвичай це – безкоштовні тренінги, у яких може взяти участь здобувач освіти, котрий прагне розвиватися і самовдосконалюватися. Темі курсів можуть бути досить різноманітними. Тому кожен студент може обирати саме ту тему, що він вважає найактуальнішою і важливішою
Електронні бібліотеки	Це механізм цифрових освітніх ресурсів для студентів, викладачів, дослідників і загалом – широкої громадськості. Електронні бібліотеки містять велику кількість освітніх та інформаційних ресурсів з усього світу.
Тести для самоперевірки	Традиційні лекції поволі поступаються своїм місцем на користь інтерактивним курсам, що спонукають більшу кількість здобувачів освіти до навчальної діяльності. Для того щоб залучити студентів, створюють комп'ютерні тести, які дозволяють перевірити здібності, розуміння концепції курсу, який вивчають, і дають змогу студентам оцінити свої знання і навички. Вони дозволяють перевірити здібності студентів, розуміння концепції курсу, що вивчається, та дають змогу студенту здійснити самооцінювання своїх знань та навичок.

Готовність педагога до цифрової трансформації освітнього процесу стає головним викликом диджиталізації педагогічної освіти, тому процес набуття цифрової компетентності вважається першочерговим в алгоритмі підготовки менеджера освіти [10].

Цифрова компетентність є набором умінь, знань та навичок, які використовують в роботі для оброблення певної інформації за допомогою цифрових технологій. Характерним показником володарів цифрової компетентністю є їхнє відповідальне використання інформації та інформаційних ресурсів. Основними чинниками, які впливають на формування цифрової компетентності у менеджерів освіти, можна назвати [12, с.40]:

- рівень інформаційної компетентності;
- комунікативна компетентність;
- навички роботи з інформацією;
- адекватне та відповідальне використання інформаційних ресурсів;
- вміння розв'язувати різні питання пов'язані з навчальним процесом методом правильного застосування інформації.

Оскільки у сучасному світі інформація швидко «старіє», у процес підготовки менеджерів освіти варто вкладати дані про структуру знань, способи практичної та теоретичної діяльності [2, с.28].

Процес диджиталізації за своєю сутністю. є викликом через те, що не тільки передбачає застосування технологічних рішень, але і потребує вільного доступу до мережі Wi-Fi та наявності стаціонарних комп'ютерів у закладах освіти [5, с.276]. Основні ознаки диджиталізації саме як цифрової трансформації освіти представлені на Рисунку 1.

Рисунок 1. Головні ознаки диджиталізації як цифрової трансформації освіти
Джерело: власна розробка авторів

Використання інноваційних цифрових технологій під час підготовки майбутніх працівників освіти та освітніх менеджерів формує у майбутніх фахівців [1, с.20]:

- навички володіння професійною етикою;
- прагнення до особистісного та професійного вдосконалення;

- вміння сприймати професійні етичні норми та правила поведінки;
- конкурентоспроможність в отриманні місця роботи за конкурсом.

Найефективнішими інструментами диджиталізації освіти є популярні в усьому світі сервіси Google, які значно спрощують роботу зі збереження та захисту інформації різними документами[4, с.89]. Тому під час вибору векторів підготовки менеджерів освіти варто звернути увагу на вміння використовувати ці служби. До найпопулярніших цифрових технологій, які найчастіше використовуються у вищих педагогічних навчальних закладах, можна віднести такі додатки [6, с.158]:

- Google Meet;
- Google Календар;
- Google Диск;
- GoogleДокументи;
- Google Презентації;
- Google Академія тощо.

Зазначені вище інструменти з вільним доступом є основними засобами диджиталізації навчального процесу з вільним доступом, що сприяють організації ефективної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Зміст підготовки менеджерів освіти безпосередньо залежить від вимог суспільства. Він зумовлений характером управлінсько-освітньої діяльності, поєднанням професійного та особистісного досвіду, потребою у постійному самовдосконаленні [7].

Головним вектором розвитку підготовки менеджерів освіти в умовах диджиталізації має стати напрямок підготовки фахівців, здатних не тільки адаптуватися та пристосовуватися до нових умов у світі, але й активно змінювати освітнє середовище [13, с.493].

Ключовими бар'єрами під час упровадження цифрових технологій у сферу освіти є недостатня поінформованість педагогів, їхня невмотивованість до використання інноваційних методів і технологій через брак знань та компетенцій. Загалом до основних бар'єрів диджиталізації освіти можна виділити:

- брак мотивації використання інноваційних методик;
- застосування різних цифрових технологій у традиційних дидактичних системах;
- застаріла нормативна база;
- платний доступ до багатьох освітніх платформ [8, с.30].

Саме ці аспекти гальмують професійний розвиток усіх освітян загалом та менеджерів освіти зокрема під час оволодіння ними цифрових технологій. Гідний рівень підготовки конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти з високим рівнем знань, умінь і цифрової компетентності можна забезпечити за наявності [9]:

- інноваційних засобів і технологій;
- доступу до мережі інтернет у навчальних закладах;
- бажання учасників освітнього процесу розвивати логічне мислення;
- готовності педагогів до постійного саморозвитку.

Зміст підготовки менеджерів освіти в умовах диджиталізації має формуватися на конкретних принципах, а саме: відповідності змісту освіти вимогам розвитку суспільства; системності, оперативності та гнучкості освітнього процесу; інтелектуалізації та врахування потреб і запитів кожної особистості, яка має стати у майбутньому освітнім менеджером [3, с.152].

Висновки

Нині диджиталізація є не просто трендом, а одним із найголовніших векторів розвитку сфери освіти. Успіх у реалізації цього процесу в галузі освіти прямо залежить від державної підтримки, а також від низки інших факторів: бажання педагогів і майбутніх фахівців освіти розвиватися та приймати нові зміни у методиці та засобах навчання, наявності оновленої нормативної бази, доступу до освітніх цифрових платформ тощо.

До головних векторів розвитку процесу підготовки менеджерів освіти варто віднести набуття цифрової грамотності та цифрової компетентності, вміння використовувати ці навички у професійній управлінській діяльності, Засвоєння майбутніми менеджерами освіти цих знань та навичок має спрямовуватися на трансформацію цього досвіду в їхню життєву, особистісну і професійну діяльність.

Перспективами подальших досліджень є аналіз тенденцій диджиталізації освіти у провідних країнах світу як приклад для розвитку цієї сфери в Україні, а також удосконалення теоретичної і практичної підготовки майбутніх педагогів та освітніх менеджерів.

Список використаних джерел

1. Берека В. Упровадження інноваційних технологій у систему підготовки менеджерів освіти. *10th International conference*. 2019. С. 19–28.
2. Варжанський І. Виклики діджиталізації для закладів вищої освіти. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*. 2020. С. 28–29.
3. Вовк М. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2020. №22. С. 150–165.
4. Жерновникова О.А. Діджиталізація в освіті. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*. 2018. С. 88–90.
5. Мушеник І. Діджиталізація освітнього процесу у закладах вищої освіти. *Сучасні тенденції забезпечення якості підготовки фахівців: проблеми та шляхи їх вирішення в умовах глобалізації та євроекономічної інтеграції*. 2022. С. 273–281.
6. Сущенко Л.О., Андрущенко О.О., Сущенко П.Р. Цифрова трансформація закладів вищої освіти в умовах діджиталізації суспільства: виклики і перспективи. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2022. № 2(51). С. 157–162.
7. Чернов М.М., Конопляник Л.М., Пришупа Ю.Ю. Педагогічна вища освіта України 2022-20026 рр.: вектори розвитку. *Академічні візії*. 2023. №15.
8. Bader S., Oleksiienko A., Mereniuk K. Digitalization of future education: analysis of risks on the way and selection of mechanisms to overcome barriers (Ukrainian experience). *Futurity Education*. 2022. No. 2(2). P. 21–33.
9. Ma J., Feng B. Integrated design of graduate education information system of universities in digital campus environment. *Wireless Communications and Mobile Computing*. 2021.
10. Mosteanu N. R. Digital university campus–change the education system approach to meet the 21st century needs. *European Journal of Human Resource Management Studies*. 2020. No. 4(4).
11. Oleksiienko A., Kotendzhy L., Kyrylova Y., Kaminsky V., Viesova O. An analysis of the digital university phenomenon: dilemmas, new opportunities. *Futurity Education*. 2022. No. 2(4). P. 18–25.
12. Saienko V., Kurysh N., & Siliutina I. Digital competence of higher education applicants: new opportunities and challenges for future education. *Futurity Education*. 2022. No. 2(1). P. 37–46.

13. Sayaf A., Alamri M., Alqahtani M., Alrahmi W. Factors Influencing University Students' Adoption of Digital Learning Technology in Teaching and Learning. *Sustainability*. 2022. No. 14(1). P. 493.